

OECD *Multilingual Summaries* Education at a Glance 2012

Summary in Swedish

Read the full book on: 10.1787/eag-2012-en

Utbildningsöversikt 2012

Sammanfattning på svenska

- Utbildningsöversikt 2012: OECD-indikatorerna är den auktoritativa källan för precis och relevant information om utbildningsväsendets aktuella tillstånd i världen. Den tillhandahåller data om utbildningssystemens struktur, ekonomi och resultat i OECD:s 34 medlemsländer, liksom i några icke-medlemsländer inom G 20-gruppen.
- Utbildningsöversikten innehåller drygt 140 diagram, 230 tabeller och 100 000 illustrationer och ger därmed nyckeldata om utbildningsinstitutionernas produktivitet, skolundervisningens effekter i olika länder, de finansiella och mänskliga resurser som investeras i utbildningsväsendet, engagemang och framsteg i utbildningen samt skolornas inlärningsmiljö och organisation.

Inventering av den globala recessionen - och en blick framåt

Sedan någon tid tillbaka befinner sig världens skol- och finanslandskap i ett tillstånd av snabb förändring, framdriven främst av två viktiga förändringar. Den första är kunskapssamhällets fortsatta uppgång, som har skapat kraftfulla nya incitament för människor att bygga upp sin kompetens genom utbildning - och för länderna att hjälpa dem att göra det. Det andra fenomenet - som har ett nära samband med det första - är högskoleutbildningens explosiva ökning i hela världen, som har ökat möjligheterna för miljoner och som dramatiskt förstärker världens samlade begåvningsreserv.

I utbildningsöversikten undersöks dessa landskap i ljuset av en annan viktig förändring: den globala recessionen 2009 och 2010. Enligt vår analys har ingen grupp eller medlemsstat - hur välutbildad den än är - varit helt immun mot effekterna av en världsomfattande lågkonjunktur. Samtidigt visar den också den anmärkningsvärda återhämtningsförmåga och de sysselsättningsfördelar som följer med högre utbildning, även under rådande statsfinansiella nödsituation.

Utbildningens ekonomiska fördelar

Helt generellt gäller att med utbildning i bagaget var det lättare att undvika arbetslöshet och behålla sin anställning under recessionen. Mellan nedgångens början 2008 och 2010 hoppade den totala arbetslösheten t.ex. från redan höga 8,8 % till 12,5 % för personer utan gymnasieutbildning och från 4,9 % till 7,6 % för personer med gymnasieutbildning, som genomsnitt för samtliga OECD-länder. I motsats därtill förblev arbetslöshetssiffrorna för högskoleutbildade personer mycket lägre; de steg från 3,3 % till 4,7 % under samma period. För alla OECD-länderna sammantagna var arbetslöshetstalet år 2010 ungefär en tredjedel lägre för högskoleutbildade män än för män med gymnasieutbildning. För högskoleutbildade kvinnor var relationen två femtedelar (indikator 7 A).

Därtill förblev inkomstklyftorna mellan hög- och lågutbildade inte bara stora, utan de växte ännu mer. År 2008 kunde en högskoleutbildad man förvänta sig att tjäna 58 % mer än en man med enbart gymnasieutbildning - i genomsnitt för hela OECD: År 2010 hade denna premie stigit till 67 %. På liknande sätt hade högskoleutbildade kvinnor år 2008 i genomsnitt 54 % högre inkomster än sina gymnasieutbildade medsystrar. År 2010 hade denna premie stigit till 59 % (indikator A8).

Dessa siffror tyder på att även om konjunkturedgången förvisso har haft en vittgående effekt - särskilt för människor med lägre utbildningsnivå - är effekten av de bredare förändringarna i de globala utbildnings- och finanslandskapen ännu kraftigare. Under det sistlidna decenniet har den procentuella andelen av vuxna, som har förvärvat högskolekompetens, ökat från 22 procent år 2000 till 31 % 2010 (indikator A 1). Trots denna spirande tillgång till välutbildade personer - och de osäkrare marknadsförhållandena från 2008 och framåt - har de flesta högutbildade personer fortsatt att skörda ekonomiska fördelar. Detta signalerar att rent allmänt har efterfrågan på välutbildad arbetskraft för att tillgodose OECD-ländernas kunskapsbaserade ekonomier fortsatt att växa, även under den världsomspännande recessionen.

Så länge som samhällena fortsätter att behöva fler högre kompetenser, är det troligt att vinsterna med att ha postgymnasial utbildning kommer att bestå, inte bara på kort sikt, utan i det långa loppet. Så t.ex. gör utbildningsöversikten 2012 bedömningen att den långsiktiga privatekonomiska vinsten med att skaffa sig en högskoleexamen i stället för att nöja sig med studentexamen som en del av grundutbildningen, minus de därmed förbundna kostnaderna, är drygt 160 000 USD för en man och nästan 110 000 USD för en kvinna, genomsnittligt i 28 OECD-länder (indikator A9).

Skattebetalarna realiserar också en rejäl avkastning på de allmänna medel som används för att hjälpa människor att fullfölja postgymnasial utbildning. Genomsnittligt gör OECD-länderna en nettovinst på inemot 100 000 USD i form av ökade inkomstskatteintäkter och andra besparingar för varje man som de stödjer i högskoleutbildning - nästan tre gånger investeringen av allmänna medel. För kvinnor är det allmännas nettoavkastning ungefär det dubbla investerade beloppet av allmänna medel (indikator A9). De allmänna och privata vinsterna på utbildning är naturligtvis fler än de rent siffermässiga. Utbildningsöversikten 2012 konstaterar att högre utbildning är kopplad till ökad medellivslängd, större valdeltagande och ett positivare förhållningssätt till jämställdhet mellan olika etniska grupper (indikator A11).

Den omständigheten att investeringar i utbildning genererar påtagliga vinster både för individ och samhälle är i själva verket en av förklaringarna till ett av de mest iögonfallande undersökningsfynden i utbildningsöversikten 2012: I anmärkningsvärd grad steg de allmänna och privata investeringarna i utbildning i många OECD-länder under recessionsåret 2009. Mellan 2008 och 2009 ökade statens, näringslivets och enskilda studenters och deras anhörigas utgifter för utbildning på alla nivåer sammantagna i 24 av 31 OECD-länder, enligt tillgängliga data. Detta skedde samtidigt som den nationella förmögenheten, mätt som BNP, sjönk i 26 av dessa länder (indikator B2). På liknande sätt ökade utgifterna per elev i grundskola, gymnasium och postgymnasiala lärosäten med genomsnittligt 15 procentenheter i samtliga OECD-länder mellan 2005 och 2009. Under tiden steg utgifterna per student i postgymnasiala utbildningsinstitutioner med nio procentenheter i snitt under samma period (indikator B1).

Lärlöner utgör normalt den största delen av utbildningsväsendets kostnader, alltså kostnaden per elev. Bland länderna med tillgänglig statistik ökade kostnaden för lärlöner per elev i genomsnitt med en tredjedel på grundskolestadiet och med en fjärdedel på gymnasienivå mellan 2000 och 2010. Ökningen av lärlönekostnaden per elev mellan 2000 och 2010 har främst påverkats av förändringar i två faktorer: lärlöner och beräknad klasstorlek. I länder med tillgänglig statistik för bägge åren steg mellan 2000 och 2010 lärlönerna med i genomsnitt ca 16 % på grundskolenivå och 14 % på gymnasienivå, medan den beräknade klasstorleken minskade med i genomsnitt 14 % på grundskolenivå och 7 % på gymnasienivå (indikator B7).

Utbildningsöversikten 2012 hittar också belägg för att lärarkåren åldras. Mellan 1998 och 2010 steg andelen gymnasielärare i åldrarna 50+ från 28,8 och till 34,2 %, genomsnittligt bland länder med jämförbara data (indikator D5). I de länder som inom kort kan väntas förlora ett mer betydande antal av sina lärare genom pensionering, medan befolkningen i skolåldern förblir oförändrad eller väntas öka, kommer regeringarna att behöva stärka lärarkraftens attraktionskraft, utöka lärarutbildningsprogrammen samt, vid behov, erbjuda alternativa vägar till lärarberget för personer mitt i andra karriärer som vill byta yrke.

Utbildningsväsendet omfattar allt fler intressenter

Särskilt i tider av statsfinansiell åtstramning måste länderna fatta kloka beslut om fördelningen av begränsade resurser. Utbildningsöversikten 2012 uppmärksammar många områden där länderna har gjort anmärkningsvärda framsteg och noterar andra länder, som troligtvis kommer att behöva fortsatt uppmärksamhet i framtiden. Så som närmare angetts i vår allra första indikator för skolning och omsorg i tidig barndom (indikator C2) gör exempelvis länderna beundransvärda satsningar på att bygga ut undervisningen för sina yngsta elever, ett område som har fått större plats i ländernas skolpolitiska program på senare år. För OECD-länderna med statistik för de aktuella åren gäller att inskrivningarna på förskoleprogram i genomsnitt steg från 64 % för treåringar år 2005 till 69 % år 2010 och från 77 % för fyraåringar år 2005 till 81 % år 2010. Mer än tre fjärdedelar av fyraåringarna i samtliga OECD-länder är inskrivna i tidiga skolformer, och i flertalet OECD-länder börjar skolgången numera för de flesta barn en bra bit innan de fyllt fem. På grund av att skolgång i tidig barndom är korrelerad till bättre prestationer senare i skolan, bådär dessa utvecklingstendenser gott för en framtid där det är viktigare än någonsin att bygga upp unga människors kompetens.

I OECD-länderna utbildar sig också allt fler kvinnor i universitet och på högskolor. Så t.ex. steg andelen kvinnor, som förväntas inleda universitetsstudier under sin livstid, från 60 år 05 till 69 % år 2010 i genomsnitt för samtliga OECD-länder (indikator A3). Även om mer behöver göras för att öka andelen kvinnor som studerar exempelvis teknologi, tillverkningsindustri och datalogi - liksom på högre akademiska nivåer - är framstegen hittills uppmuntrande (indikator A4).

Därtill kommer att antalet utländska studenter på universitet och högskolor i OECD-länderna har fördubblats sedan 2000. I absoluta tal kommer det största antalet utländska studenter från Kina, Indien och Sydkorea. Cirka 77 % av de utländska studenterna är inskrivna vid lärosäten i ett OECD-land. Gränsöverskridande studenter utgör minst 10 % av dem som är inskrivna på högskolor i Australien, Luxemburg, Nya Zeeland, Schweiz, Storbritannien och Österrike. De står också för mer än 20 % av inskrivna studerande på avancerade forskningsprogram i Australien, Österrike, Kanada, Danmark, Irland, Luxemburg, Nya Zeeland, Sverige, Schweiz, Storbritannien och USA (Indikator C4).

Att förbättra utbildningsjämsställdheten och utbildningsmöjligheterna för alla studerande, oberoende av bakgrund, är däremot fortfarande ett olöst problem i OECD-länderna. I utbildningsöversikten 2012 dras exempelvis slutsatsen att läsfärdigheten bland elever med invandrarbakgrund kan påverkas särskilt negativt, om de går i skolor med ett stort antal elever från familjer med låg utbildningsnivå (indikator A5).

På liknande sätt skulle de politiska beslutsfattarna göra klokt i att beakta antalet personer i åldersgruppen 15-29 år, som varken har arbete, studerar eller praktiserar - den s.k. "NEET-gruppen" - som sköt i höjden till 16 % i samtliga OECD-länder år 2010 efter flera års tillbakagång (indikator C5). Även om denna befolkningsgrupps storlek kan påverkas av flera faktorer, är det troligt att dess ökning i många OECD-länder återspeglar den speciella kritiska situation som har uppkommit för yngre människor till följd av den globala recessionen. Statistik från OECD:s sysselsättningsöversikt visar att ungdomsarbetslösheten nu har nått oroväckande nivåer i åtskilliga OECD-länder, vilket understryker behovet att man i de enskilda länderna inventerar vilka åtgärder som kan engagera människor i detta avgörande livsskede på ett produktivt sätt, t.ex. yrkesutbildning och praktikprogram samt möjligheter till informell utbildning och träning.

I en tid, när det blir allt nödvändigare att ha en högre utbildningsnivå för att man säkert ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden, behöver likaledes många OECD-länder göra mer för att förbättra tillgången till högre utbildning för ungdomar från missgynnade miljöer. Utbildningsöversikten 2012 hittar skarpa skillnader med avseende på ungdomars chanser att komma in i högskoleutbildning, vilka är beroende av deras föräldrars utbildningsbakgrund. Som ett genomsnitt för samtliga OECD-länder gäller att ungdomar från lågutbildade familjer har mindre än hälften så stor chans att få högre utbildning, om man jämför med dessa familjers andel av befolkningen (indikator A6). En ung människa med åtminstone en högskoleutbildad förälder har nästan dubbelt så stor chans att få högskoleutbildning, om man jämför med dessa familjers andel av befolkningen (indikator A6).

Eftersom förändringarna i världsekonomin påverkar både individer och länder, bör länderna slutligen försöka uppnå en omsorgsfullt utformad balans mellan å ena sidan lämpligt offentligt utbildningsstöd och å andra sidan krav på studenterna och deras familjer att stå för några av kostnaderna. Så som antyds av kostnadsstatistiken här ovan, bär studenterna och deras anhöriga en växande andel av utbildningskostnaderna i många OECD-länder (indikator B3). Även om detta förhållningssätt rent principiellt är rimligt, i det att de enskilda individerna kommer i åtnjutande av många av fördelarna med den högre utbildningen, kan det också leda till scenarier där den enskilde ställs inför höga ekonomiska barriärer mot ett fullföljande av utbildningen - en situation som nu är verklighet för människor med önskan att genomgå högskoleutbildning i flera OECD-länder (indikator B5). Dessa barriärer kan i sin tur blockera ländernas egna ambitioner att öka andelen högskoleutbildade i befolkningen.

© OECD

Denna sammanfattning är inte en officiell OECD-översättning.

Reproduktion av denna sammanfattning är tillåten, om OECD:s upphovsrätt och publikationens titel på originalspråket nämns.

Flerspråkliga sammanfattningar är översatta utdrag ur OECD-publikationer, som ursprungligen publicerats på engelska och franska.

De kan beställas gratis från OECD:s nätbokhandel www.oecd.org/bookshop

Närmare upplysningar lämnas av OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, F-75116
Paris, Frankrike

Besök vår webbplats www.oecd.org/rights

Read the complete English version on OECD iLibrary!

© OECD (2012), *Education at a Glance 2012*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/eag-2012-en